דרשוני כרך א — החרב המתהפכת

החרב המתהפכתתמר ביאלה

'וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת' (בראשית ג, כד)

אמרה תמר: 'כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד' (תהלים לח, יח).נטע הקדוש ברוך הוא את האדם בגן עדן ואמר: יבוא זה שנברא בצלמי ויעשה כל מה שעשיתי אני:יעבוד בה, כמה שנאמר עליי: 'וירא אלהים את כל אשר עשה' (בראשית א, לא). ישמרה, כמה שנאמר עליי: 'שמר פתאים ה'' (תהלים קטז, ו).לא יאכל מעץ הדעת טוב ורע כדי שלא ימות, כמה שנאמר עליי: 'וה' אלהים אמת הוא אלהים חיים' (ירמיה י, י). באותה השעה שאמר לו הקב"ה: 'לא תאכל ממנו' (בראשית ב, יז) – כדי שלא ירגיש האדם ולא ימות, נשתתק האדם ונשתתקה נפשו.

אמר הקב"ה: 'לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו' (שם, ב, יח). יצר ה' אלוהים מן האדמה את כל חיית השדה ואת כל עוף השמים ואמר: יבוא זה שנברא בצלמי ויעשה כל מה שעשיתי אני, ויקרא להם שמות, כמה שנאמר עליי 'ויקרא את שמם אדם ביום הבראם' (שם, ה, ב).קרא האדם שמות אך לא מצא לו עזר כנגדו, ושתיקתו העמיקה מעגלים מעגלים עד שישב במכתש גדול לבדו. לא יכול היה הקב"ה לראות את בבואת מכאובו נגדו תמיד, הפיל תרדמה על האדם וייישנו. מִשֶּׁרָפו איבריו, לקח הקב"ה חרב מתהפכת וחצה את האדם לצלעותיו. הביא את צלע האשה לצלע האיש וניצב מרחוק לדעה מה ייעשה להן. ותפן צלע האיש לצלע האשה ותאמר בפליאה ובהקלה: 'זאת הפעם עצם מעצמי ... לזאת יקרא אשה' (שם, ב, כג) והיו לבשר אחד.

ויוותר אלוהים לבדו. והיה מקונן ומטפח על לבו 'כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד' (תהלים לח, יח), איכה אוכל אני לבדי לפגוש את צלעי השנייה? יבוא זה שנברא בצלמי ויעשה כל מה שעשיתי אני, וייקח החרב ויחצה בי ויביא'... ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה?' (בראשית ג, ט) 'וישכן מקדם לגן עדן את הכרבים ואת להט החרב המתהפכת' (שם, ג, כד).וימתן.

מדרש זה פורסם לראשונה בתוך: תמר ביאלה, 'האלוהות במדרשים פמיניסטיים', טובה כהן ועליזה לביא (עורכות), להיות אשה יהודייה, ג', ירושלים תשס"ה.